

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת אמור תשפ"ב לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רצ"א

דרשת פרקי אבות

במערה על התורה והעבודה, וכל אותן השנים לא עלה ביד המלכות לתופסו, והעבירו ממנו עול מלכות, ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו, והעבירו ממנו גם עול דרך ארץ.

*

אמנם יש לומר עוד בכוונת המשנה, ומתחלה נבאר מה שסיפרו חז"ל (שבת לג:) יתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גבייהו. פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו [רומיים], תקנו שווקים [סדר מושב שווקי עיירות וחוצותיהן], תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמן, גשרים ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם [לתלמידיו או לאביו ואמו, ולא להשמיען למלכות] ונשמעו [על ידו] למלכות. אמרו, יהודה שעילה יתעלה [להיות ראש המדברים], יוסי ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה יהרג. אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא, כל יומא הוה מייטי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי. כי תקיף גזירתא, אמר ליה לבריה נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן, אזלו טשו במערתא, איתרחיש ניסא איברי להו חרובא [לאכול פירותיו] ועינא דמיא [לשתות] וכו'. יצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם וכו'. נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גרים, אמר עדיין יש לזה בעולם, נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות ע"כ.

ובתוס' הכי גרס רבינו תם, הלך רבי יהודה בן גרים וסיפר דברים ונשמעו למלכות. ויש ספרים שכתב בהן יהודה, ואין נראה לרבינו תם, דאמרינן בפרק קמא דמועד קטן (ט.) כי הווי מיפטרי רבי יהודה בן גרים ורבי שמעון בן חלפתא מרבי שמעון בן יוחאי, אמר ליה לבריה אנשים הללו

במשנה (אבות ג-ה) רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ ע"כ. וביאורו הוא, כי אדם לעמל יולד (איוב ה-ז), ובחטא עץ הדעת נגזרה בזעת אפיק תאכל לחם עד שובך אל האדמה (בראשית ג-ט). אמנם לא רק הפרנסה נקראת בתואר לחם, אלא גם התורה, כמו שנאמר (משלי ט-ה) לכו לחמו בלחמי, וקיום הגזירה יוכל להיות הן בעמל פרנסה והן בעמל התורה. ומי שנפשו חשקה בתורה, ומקבל עליו עול תורה, יוצא בזה ידי חובתו בעמל, ומעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, לא כן הפורק ממנו עול תורה, הוא צריך לקיים בזעת אפיק תאכל לחם כפשוטו, ונותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ (עיין ישמח משה פ' בשלח ד"ה במדרש).

ובכתב סופר (פ' תשא) כתב, כי הלוחות היו כתובים משני עבריהם, מזה ומזה הם כתובים וגו', חרות על הלוחות (שמות לב-טו). ואמרו (שבת קד.) מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין ע"ש. והם אותיות מ"ס, ועומדין בנס, שתלוי בלומדיה, כי המקבל על עצמו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ע"כ. ובחידושי הרי"מ (אבות) כתב בטעמא דנוהגין לעלות לתורה בשבת קודם הנישואין, חוורקין אגוזים ושקדים ומיני מתיקה, והוא כי הנושא אשה מקבל עליו עול פרנסה, רחיים על צוארו (קידושין כט:), ומראין לו בעת שעולה לתורה, שהמקבל על עצמו עול תורה יזמין לו הקב"ה פרנסה בניקל, שיורקו עליו מיני מתיקה, ויעבירו ממנו עול דרך ארץ ע"כ.

והנה משנה זו מתאמת לשבת קודם ל"ג בעומר, יומא דהילולא של רבי שמעון בן יוחאי, אשר מי כמוהו שקיבל על עצמו עול תורה מתוך הדחק, לישב י"ג שנה

והנה ישנם אנשים שכאשר עוברים מצבים קשים, נשברה רוחם, והם נעשים מדוכאים, ואין יכולים להתעלות בימים הללו. לא כן היה רבי שמעון, הוא ניצל הימים הללו להתעלות עד אין שיעור, הוא קיבל הכל בשמחה, הוא ידע כי אחר ראשיתך מצער מגיע אחריתך ישגא מאד. וכמו שפירשו מה שנאמר באברהם, שעשרה נסיונות אברהם אבינו ועמד בכולן (אבות ה-ד), שכן יש באדם מי שמתנסה ובעצם אינו נכשל, אבל הנסיון הקשה שובר אותו, ונפשו לא שבה אליו, ונשאר איש מדוכך, לא כן אברהם אבינו קיבל הנסיונות בשמחה, והמה רק חיזוקו אותו להדבק לקונו, ויצא מהמבחנים ברוח רעננה, 'ועמד בכולם' נשאר עומד על מעמדו.

וכמו כן היה ברבי שמעון, בר יוחאי נמשחת 'אשריך', הוא נמשח על ידי המצבים שעברו עליו ב'אשריך' בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, ב'אשריך' שראיתני בכך. שמן ששון מחבריך, הוא היה דומה לשמן, שכותשין וחובטין אותו ומוציא שמנו, ותחלתו מר וסופו מתוק. אבל השמן לא שבר רוחו, אלא היה 'שמן ששון', קיבל אותו באהבה, ועמד בכולן. הוא יש לו כעת הזדמנות שאינו מתרחש בכל יום, לפרוש עצמו מכל העולם, ולהשליך עצמו לים של תורה, ועל ידי זה נמשח יותר מכל חבריו.

והנה כאשר יצא רבי שמעון מהמערה, וראה לאיזה מדרגה הגיע מהגזירה ההוא, אז הכיר הטובה הנפלאה שנעשה עמו, ומהגזירה שיצא עליו ליהרג, זכה לחיות חיי עולם חיי נצחיים, ולהתעלות עד אין שיעור. וכמו שפירש בתורת משה (פ' תשא רג.) וראית את אחורי ופני לא יראו (שמות לג-ג), לאחר שנעשה תכלית הדבר, כאשר מביטין לאחוריו רואה ומבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה, אבל 'פני לא יראו', קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו ע"כ. וכמו כן רבי שמעון ביציאתו מהמערה הכיר וראה בעיניו בשר, שאין מציאות בעולם טובה יותר גדולה להאדם ממה שנעשה לפניו כעת. ומי היה הגורם לעלייתו, תלמידו החביב רבי יהודה בן גרים, שמגלגלין זכות על ידי זכאי, והיה מכיר לו טובה על מה שהוא היה הסיבה להתעלותו.

והנה כל אדם יש לו תפקיד אשר עבורו הוא נמצא בעולם הזה, להשלים נפשו ולהתעלות. והקב"ה מזמין לכל אחד סיבות מסיבות שונות שיוכל להגיע להשלים תפקידו, וכאשר משלים את נפשו חוזר נשמתו ליוצרו ליהנות מזיו השכינה. והרמב"ם כתב באגרותיו לבנו רבי אברהם, ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל והנבזה אין לו מנוחה בו, ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טירדת נפשו ע"כ. והיינו כי העולם הזה הוא פרודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרודור כדי שתכנס לטרקלין (אבות ד-טז). והזוכה להשלים נפשו בימים מועטים, אין לו עוד על

אנשי צורה הם, זיל גבייהו דליברכוך, מכלל דגברא רבה היה. ובסוף שמעתא לא גרסינן גל של עצמות בלשון גנאי, אלא נח נפשיה ע"כ.

ולכאורה יש להבין, הלא רבי יהודא בן גרים היה תלמיד חביב וחשוב לרבי שמעון, שקראם אנשי צורה, עד ששלח בנו לקבל מהם ברכה. ובודאי שלא הלך לספר זאת להמלכות להיות מסור, שמותרין להורגו, ובפרט כנגד רבו רבי שמעון, אלא סיפר 'דברים', ועל פי סיבה נשמעו למלכות, והוא לא אשם בדבר, ולמה נתן בו עיניו שנח נפשיה.

ונראה דהנה אנו אומרים בזמירות, בר יוחאי נמשחת אשריך, שמן ששון מחבריך. והאי 'אשריך' הוא שלא במקומו, והוי ליה להתחיל אשריך נמשחת וכו', או יסיים בסופו אשריך, ולמה הפסיק בין נמשחת שמן ששון בתיבת 'אשריך'. ונראה דהנה על ידי גזירת המלכות הוצרך רבי שמעון להיות במערה י"ג שנה, מופשט מכל עניני עולם הזה, לא ראו עיניו כל הימים הללו רק שמים וארץ וחרובין ומים, ועסקו בתורה מתוך הדחק באופן מופלא, יתבי עד צואריהו בחלא כולי יומא, עד שהיו לו בקעים סדקים מחמת החולי, ועל ידי זה זכה שם להתעלות יותר על כל שאר התנאים, ולהתגלות על ידו סתרי תורה. ואם על תלמיד חכם שמקיים פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן, אמרו (אבות ו-ד) אם אתה עושה כן 'אשריך' בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, על תורה מתוך הדחק כזו שלמדו רבי שמעון ובנו, על אחת כמה וכמה. וכאשר ראה אותו רבי פנחס בן יאיר חתניה דהוה ביה פילי בגופיה, הוה קא בכי וקא נתרו דמעת עיניה וקמצוחא ליה, אמר לו אוי לי שראיתך בכך, אמר לו 'אשריך' שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך, דמעיקרא כי הוה מקשי רבי שמעון בן יוחי קושיא, הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי, לסוף כי הוה מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא, הוה מפרק ליה רבי שמעון בן יוחי עשרין וארבעה פירוקי ע"כ.

והכתוב אומר (ירמיה יא-טז) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך, ואיתא במדרש (שמו"ר לו-א) הזית הזה חובטין אותו, ואחר כך טוחנין אותו, ומביאין אבנים, ואחר כך נותנין את שומנן ע"ש. ובמדרש (שהש"ר א-א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך (שיר א-ג). מה השמן הזה מר מתחלתו וסופו מתוק, כך והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאד (איוב ה-ז) ע"כ. ובמדה זו של שמן נבחן רבי שמעון, שנתייסר ביסורין נוראים שנים רבות, ואחר כך הוציא שמנו, וזכה להיות 'אשריך' בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ואמר לחתניה 'אשריך' שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך.

מה להסתובב בפרוזדור וזוכה ליכנס לטרקלין, ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה.

ולכן כאשר רבי שמעון יצא מהמערה, וראה את רבי יהודא בן גרים, תמה 'עדיין יש לזה בעולם', הוא עדיין מסתובב בעולם הזה ולא השלים עוד את נשמתו, הלא זכותו נורא מאד, שהוא הוא העמוד התווך שהעמיד את רבי שמעון ברום המעלות. 'ונתן עיניו בו', הלא העינים שלי, עיני השכל המאירות בתורה, הוא רק הודות לרבי יהודה בן גרים. והעינים הגשמיות הטהורות שלי, שלא ראו זה י"ג שנה שום דבר של נדנדוד איסור, הוא היה הגורם לזה, ועדיין לא השלים נפשו בזה, והוא צריך עוד להסתובב בעולם, 'ונח נפשיה', זוכה להיות אשריו למי שחתמו ימיו מהרה. ובמעשה זו באה רבי יהודה בן גרים לתכלית השלמת נפשו, להעמיד בעולם אילנא רברבא את רבי שמעון ובנו רבי אלעזר.

*

משה רבינו קודם מיתתו בירך את כל השבטים, ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה (דברים לג-כג). ונראה דהנה בספר שו"ת ארץ צבי [להגאון מקאזיגלוב זצ"ל] (ח"א סימן כו, וסימן סב בהגה) כתב דבר נפלא שחידש בעת שהתעכב בכפר מירון בל"ג בעומר שנת תרצ"ה לפ"ק, בביאור ברכתו של יעקב לשבט נפתלי, שאמר (בראשית מט-כא) נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. ובתרגום אונקלוס נפתלי בארעא טבא יתרמי עדביה ואחסנתיה תהא מעבדא פירין, יהון מודין ומברכין עליהון. ולכאורה קשה הא ברכת הנהנין דרבנן, והאיך פירש הכתוב שיהיו מברכים ברכת הנהנין. ותו מה רבותא דנפתלי, הרי כל הפירות מברכים עליהם.

וכתב לבאר דקושיא חדא מתורצת בירך חבירתה, דבכל דוכתא ברכת הנהנין דרבנן, אך במירון שהוא מקומו של רבי שמעון בן יוחאי ז"ל בעל הזוהר הקדוש, והוא סבירא ליה (שם ח"ג רע): ברכת הנהנין מן התורה. וידוע דבמקומו הלכה כיחיד במקום רבים, כדאיתא בגמרא (שבת קל). במקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת, במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר בעוף בחלב וכו'. וכמו שכתב הר"ן (פסחים נא. ד"ה ונמצינו) כי הנכנס מעיר אחרת לתוכה ודעתו לחזור, לא חיילי עליה חומרי מקום מדינא, ומכל מקום אין לשנות מפני המחלוקת עיי"ש. ומירון הוא חלק נפתלי (עיי' כפתור ופרח פרק יא), ועל כן שפיר כתב התרגום על נפתלי, דאחסנתיה תהא עבדא פירין דמודין ומברכין עליהון עכ"ד.

וכנראה דטעמו של רבי שמעון דהוי דאורייתא, דבגמרא (ברכות לה.) אמרינן דברכה סברא הוא, אסור לו לאדם ליהנות מעולם הזה בלא ברכה. ועוד דאיתא בקל וחומר, כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן ע"ש.

וסבירא ליה לרבי שמעון דסברא דאורייתא הוא, וכמו שאמרו למה לי קרא סברא הוא (כתובות כב.), וקל וחומר דאורייתא היא, מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, ועל כן לדידיה הוי ברכת הנהנין דאורייתא. ומעתה כמו שיעקב אבינו שיבח את נפתלי, במה שבמקומו ברכת הנהנין דאורייתא כרבי שמעון, כמו כן אמר משה על נפתלי, 'נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה', שנחלתו היא מלא ברכות שמברכין את ה', ודבר זה למדים אותו משבע רצון, כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן.

ונפקא מינה אי ברכה דאורייתא או לא, נוגע לענין מצות צריכות כוונה, דבדאורייתא אין יוצאין בלי כוונה, ורק במצות דרבנן אמרינן אין צריכין כוונה (מג"א סימן ס סק"ג). ואם כן במירון יש לדקדק יותר לכוון באמירת ברכות, דלשיטתו אין יוצאין בלי כוונה. ועוד נפקא מינה לגבי ספק, דקיימא לן ספק ברכות להקל (שבת כג.), אבל בברכות המזון דהוי דאורייתא ספק ברכות להחמיר (או"ח סימן קפד-ד), וכמו כן בברכת התורה למאן דסבירא ליה דהוי דאורייתא, אם נסתפק לו אי בירך חוזר ומברך (שו"ת שאגת אריה סימן כד). ואם כן במירון יש לדקדק ביותר שלא יבוא לידי ספק ברכות.

ועובדא ידענא מהגדה"ק מקלויזנבורג זצ"ל שנסע פעם להתפלל על מקומות הקדושות, ולעת ערב היה אצל הציון של רבי יהודא בר אלעאי, והתפלל שם תפלת מנחה. ואחר כך נזכר שרבי יהודא סבירא ליה במשנה (ברכות כו.) תפלת המנחה עד פלג המנחה, והצר לו שבאתרא דמר עשה שלא כדבריו שהתפלל מנחה אחר הפלג. ולכן למחרתו נסע עוד הפעם לציונו, והתפלל שם מנחה קודם הפלג.

וראיתי לספר מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בעל שו"ת מנחת שלמה, שבראשית התיישבות הציבור החרדי בשכונת רמות בירושלים, היו גדולי הפוסקים חלוקים בדיעותיהם, אימתי נוהג פורים בשכונה זו, אם היא כרך בפני עצמה שקורין ביום י"ד, או כסמוך ונראה לירושלים המוקפת חומה שקורין בט"ו. ודעת הרש"ז היתה שיש לקרוא בט"ו, ודעת בעל מנחת יצחק זצ"ל היתה שקורין ב"ד. ועם כל זה כאשר היה נשאל הרש"ז מחברי העדה החרדית, היה אומר להסכית לפסק רבם שהוא עבורם המרא דאתרא. והוסיף בדרך צחות, דהגם כי אליבא דהמנחת יצחק שפוסק לקרוא ביום י"ד, אזי לשיטתו רמות אינו ירושלים, ואם כן אין הוא המרא דאתרא שם, אבל אני הרי סובר שרמות הוא חלק מירושלים, ולפי זה הרי הוא המרא דאתרא גם ברמות, ויש להם לציית לדעת המרא דאתרא ע"כ.

והנה בארץ צבי ציין המקור דבאתרא דמר יש חיוב לעשות כדעת רבם, ממה דאיתא במשנה (שבת קל.) רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי לאיזמל למול את התינוק מערב שבת מביאו בשבת מגולה [בפני הכל,

שאומרים לו על ימין שהוא שמאל, לעומת זה מעורר מדה זו למעלה, שיטו גם בשמים לעשות בקשותיו, גם כאשר הדעת למעלה אינו נותן שמגיע לו.

והיוצא לנו מזה, כי באתרא דמר יש לנהוג כמו דעת הרב, ובוזה העלה בארץ צבי כי במירון אתרא דרבי שמעון, יש לחוש ביותר לדעתו של רבי שמעון. ובוזה נחזור לעניינינו, כי מצינו במשה רבינו כשבירך את השבטים, העלה על הנס מעלתו של שבת גד, ואמר, כי שם חלקת מחוקק ספון (דברים לג-כא), שזכה שבת גד אשר בנחלתם היא, חלקת שדה קבורת מחוקק, והוא משה (סוטה יג). וכמו כן על דרך זה העלה משה על נס חלקו של שבת נפתלי, אשר שם תהא חלקת רבי שמעון, אשר משם יוושעו ויתברכו כל ישראל בזכותו של אותו התנא אלקי. וכמו שאמרו הצדיקים שרבי שמעון הוא לכל אפילו לפחותים. ולכן אמר על נפתלי, 'נפתלי שבע רצון', וברש"י ארצו שבעה כל רצון יושביה, והיינו בהיות ששם תהא חלקת מחוקק ספון, כל באיה יצאו משם שבעי רצון, 'ומלא ברכת ה', ששם היא שורש הברכות לעם ישראל, והיא מלא ברכת ה'.

ופיים ים ודרום ירשה', לרמוז על גודל כחו של רבי שמעון בתורתו, כי אמרו אין ים אלא דברי תורה (תנא דבי אליהו זוטא יג), ונאמר על התורה (איוב יא-ט) ורחבה מני ים, והתלמידי חכמים המה יורדי הים. ודרום רומז גם כן על חכמה, הרוצה להחכים ידרים, וסימניך מנורה בדרום (בבא בתרא כה). ונפתלי זכה לירש בחלקו את רבי שמעון עמוד התורה, ים ודרום ירשה'.

וזהו שאומר התנא במשנתנו, 'כל המקבל עליו עול תורה', יש לומר הכוונה שמכניע עצמו לשמוע דעת תורה של חכמי ישראל, שזהו באמת עול קשה להיות נכנע ולקבל על ימין שהוא שמאל, ולבטל דעתו כנגדם, 'מעבירין ממנו עול מלכות', כמו שסיפרו חז"ל שעל אותה עיר שקיימו מצות לא תסור לא גזרה מלכות הרשעה. וגם מעבירין ממנו 'עול דרך ארץ', כי מיתת האדם היא קרוי דרך ארץ, כמו שמצינו בדוד המלך, ויקרבו ימי דוד למות, ויצו את שלמה בנו לאמור, אנכי הולך בדרך כל הארץ (מלכים ב ב-א), והמקבל עליו עול תורה לשמוע דברי חכמי ישראל, אמרו חז"ל שכולן היו מתים בזמנן, והעבירו מהם עול דרך ארץ, מלמות קודם שהשלימו ימיהם.

להודיע שחביבה מצוה עליו שמחלל שבת עליה. ועוד אמר רבי אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין לעשות ברזל. תנו רבנן במקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת, 'נפירשו בתוס' (יבמות יד. ד"ה במקומו) שבמתכוין היו מביאים עצמם שיהיו צריכין לכך משום חיוב מצוה. אמר רבי יצחק עיר אחת היתה בארץ ישראל שהיו עושין כרבי אליעזר, והיו מתים בזמנן, ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה על ישראל על המילה, ועל אותה העיר לא גזרה ע"כ.

וברימב"א (ד"ה והיו) ביאר בשם הראב"ד שהגמרא הביאה מעשה זה, כדי להודיע שהקב"ה נותן שכר אם מקיימים את מה שכתוב (דברים יז-יא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, אפילו שיאמרו לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין. שהרי כל זמן שלא נפסקה ההלכה שלא כרבי אליעזר אפשר לעשות כמותו (כמבואר במסכת יבמות יד.), וכיון שרבי אליעזר הורה להם כשיטתו, עשו כדבריו לקיים מה שנאמר לא תסור, ועל זה קיבלו שכר. וכן הוא בכל הדברים שרבנן ציוו, שהמקיימם מקבל על כך שכר ע"כ. ובשו"ת הר"ן (סימן מח) חידש עוד, שיש חיוב לנהוג כדעת רב המקום גם כשרבים חולקים עליו, כמו שמוכח ממה שנהגו כרבי אליעזר במקומו ע"כ.

הרי לנו גודל השכר של שמיעת דברי חכמים, אם כי ידעו בני העיר שהחכמים שהם הרוב חולקים על רבם, וסבירא להו דיש בזה חילול שבת, והיה בידם לסדר כל המכשירין מערב שבת שלא יצטרכו להקל, עם כל זה בשביל ששמעו לקול רבם לעשות כדבריו, לקיים לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, אפילו אומר על שמאל שהוא ימין, זכו לאריכות ימים, ולהטות לב המלכות עליהן לטובה שלא יגורו עליהם.

ול"כא מידי דלא רמיזי באורייתא, כי מצוה זו של לא תסור, היא במנין המצות מצוה תצ"ו בתורה, והוא עולה בגימטריא כמספר מלכות. ולהורות בא שעל קיום מצות לא תסור שמטה עצמו לעשות כדברי חכמים, מטין לב המלכות עליו לטובה. – ונראה בטעמו, כי במדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ח:), ובאתערותא דלתתא איתער עובדא דלעילא (זוהר ח"ג לא:), וכיון שהוא מכניע את דעתו לשמוע דברי חכמים, גם כאשר אינם מובנים לפי שכלו,

סעודה שלישית

ישראל, ולא רק לכהנים (ויקרא יט-ב). וביאר הרמב"ן כי הקדושה שנאמרה לכל ישראל, היינו פרישות משאר באי עולם, להיות קדושים במה שמותר לעכו"ם. ושוב צוה על

קדושים יהיו לאלקיהם, ולא יחללו שם אלקיהם, כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבים, והיו קודש (כא-ו). הנה מצוה זו של קדושים תהיו נאמרה כבר לכל

אם המטרה הוא טוב, מותר להשתדל ולעשות עבורה כל פעולה אפילו כשאין המעשה הגונה וראויה מצד עצמה, כי המטרה מטהר אותה. ואם רוצים להשיג דבר טוב, מותר אז לדבר סרה ולהבאיש ריח ולהרבות מחלוקת ולהזיק ממונו וכדומה. אבל אצלינו זה אסור, כי גם לקידוש השם אסור לעשות פעולה הפסולה. ועל כן הזהיר, ולא תחללו את שם קדשי, אפילו בשעה שהמטרה היא שעל ידי זה ונקדשתי בתוך בני ישראל עכדה"ק. ולכן התפלל שתעמידני בקרן אורה, אבל לא יצטרך מתחלה לעמוד עבור זה בקרן חשיכה, ועל ידו יזכה להקרן אורה ודפח"ח ושי"י.

ואם כן יתכן בדעת בני אדם לעשות דברים שאין לעשותם על פי תורה, והם בגדר חילול השם, וחושבים זאת לחלק מקידוש שם שמים, שאומרים שתכלית החילול השם הוא כדי שעל ידי זה יתרום אחר זה שם שמים ביתר שאת. ועל כן הזהיר הכתוב 'וינורו מקדשי בני ישראל', שיפרישו עצמם ממה שבני ישראל מחשיבים שמעשיהם הם קדושים, ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים ל'י, שהם מחללים את שם קדשי, ובדעתם חושבים שמעשיהם רצויים, שתכליתו היא שיתעלה ויתרום בזה קדושתו, אלא קידוש שם שמים צריכה להיות טהורה, רק קדושה אמיתית בלי עירוב שום נקודה של חילול השם.

וזהו שאמר הכתוב על הכהנים, 'קדושים יהיו לאלקיהם', אבל לא יחללו שם אלקיהם, שיבוא זאת על ידי התערבות של חילול השם, עם החשבון שמטרתו יגיע על ידי זה לקדושה, אלא 'והיו קודשי', שמעשיהם יהיו רק קדושה.

*

ואמר ולא יחללו שם אלקיהם, דמבואר בזה"ק (תיקו"ז תקן כב טו). דמי שמתנהג בקדושה שורה עליו שתי שמות של קדושה, שם שד"י מלבר ושם הוי"ה מלגאו, וכאשר פוגם בקדושתו משרה על עצמו שתי שמות של טומאה, שט"ן וסמא"ל ע"ש. (ועיין בישמח משה פ' מקץ עה"פ ירד ירדנו). ושתי השמות אלו של קדושה עולה מספרם יחד כמספר ש"ם. ולכן כאשר הזהיר הכתוב להכהנים שיהיו קדושים, אמר 'ולא יחללו שם אלקיהם', שלא יחליפו את השמות אלקיהם ששורה עליהם, אשר ביחד הם עולים כמספר ש"ם, שתחת זה ישרה עליהם שמות של טומאה. דמצינו דחילול פירושו גם חילוף, וכמו שנאמר (דברים כ-ו) ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו, וברש"י לא פדאו בשנה הרביעית. וזהו שאמר ולא יחללו שם אלקיהם, לחלל את שמות הקדושה ולהחליפם בשמות של טומאה.

*

ואמר הכתוב בטעמו, שקדושים יהיו לאלקיהם, כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבים. ולכאורה יש בזה כפל לשון, שהרי הקרבנות הם אשי ה' וגם לחם אלקיהם, וכמו שנאמר (במדבר כח-ב) את קרבני לחמי לאשי, ולא יזוה צורך הזכיר כאן הכתוב שני התוארים הללו יחד. ונראה דהנה

הכהנים קדושה יתירה, שאפילו במותר לישראל יהיו הכהנים פרושים, שיבדלו מטומאת המתים ונשואי הנשים שאינן הגונות להם בטהרה ובנקיות ע"כ.

ולפי מה שביאר הרמב"ן (בפרשת קדושים) שמצות קדושים תהיו שנאמרה לכל ישראל, היא הפרישות לקדש עצמו במותר לו, שגם במה שמותר לו לעשות יקדש עצמו בהתנהגותו, שלא יהיה נבל ברשות התורה ע"ש. אם כן הכהנים שנצטוו בקדושה יתירה, קדושים יהיו לאלקיהם, להתקדש אפילו במה שמותר לישראל, הרי מוטל עליהם להיות זהירים במעשיהם ביתר שאת בפרישות, יותר ממה שכל ישראל מקדשים עצמם, כי התביעה על האדם היא תמיד לפי מעלתו ומדריגתו, ובהיות שהכהנים הם משרתי ה', ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו (מלאכי ב-ז), על כן צריכין הם להתקדש ולהיות פרושים יותר משאר בני ישראל. וכמו שאמרו (בבא קמא ג.) וסביביו נשערה מאד (תהלים ג-ג), שהקב"ה מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה ע"כ.

ואמר שוב, ולא יחללו שם אלקיהם, כי בהיות שהם קדושים, החילול השם שנגרם על ידם חמורה יותר. והגם שכל בני ישראל מזהירים על חילול ה', אצליהם יש תביעה יתירה, ומה שלא נחשב חילול ה' אצל אחרים, נחשב להם, כמו שאמרו (יומא פו.) היכי דמי חילול השם, אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר [כשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גולן, ולמד ממני להיות מזלזל בגולן]. רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין [ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתי, ולמדין הימני להבטל מתלמוד תורה] ע"כ. הרי כי גם דברים פעוטים שאחרים אין צריכין להזהר מהן, נחשב בגדולי ישראל לחילול השם. ועל כן אמר הכתוב להכהנים קדושים יהיו לאלקיהם, להיות פרושים יותר משאר בני ישראל, וכמו כן לא יחללו שם אלקיהם, גם בחילול השם הם צריכין להיות זהירים ופרושים יותר, כי מה שבאחרים לא נחשב לחילול השם, יחשב להם לעון.

*

ונראה עוד, דהנה להלן בפרשה, דבר אל אהרן ואל בניו, וינורו מקדשי בני ישראל, ולא יחללו את שם קדשי, אשר הם מקדישים לי (כב-ג). וברש"י סרס המקרא ודרשהו, וינורו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדישים לי, ולא יחללו את שם קדשי ע"כ. ונראה דהתורה רצה לרמוז בזה עוד, בלי סירוס הכתוב. והוא על פי מה ששמעתי מכ"ק מרן מסאטמאר בעל דברי יואל זי"ע, במוצאי שמחת תורה, כאשר למד בשלחנו הטהור את התפלות שהתפללו התנאים בסיום תפלתם, בגמרא (ברכות טז.), רבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתעמידני בקרן אורה ואל תעמידני בקרן חשיכה. ואמר לבאר כפל הלשון, על פי מה שפירש התפארת שלמה הכתוב (כב-ג) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. כי הנה באומות העולם המטרה מטהר הפעולה,

אלעזר בן חרסום, מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו ע"ש. ולכן במקדש שני לא היו ראויים עוד להשראת השכינה מופלגת כמו שהיה בימי קדם, ולכן האש היתה רבוצה ככלב, ולא הוי מסייע לאכול הקרבנות.

ובספר לקוטי בתר לקוטי הביא מספר כפתור ופרח, כי הארי מזונותיו מצוי, כי דורס כל מה שבא תחת ידו ואוכל, מה שאין כן הכלב אמרו חז"ל (שבת קנה): מאי דכתיב (משלי כט-י) יודע צדיק דין דלים, יודע הקב"ה בכלב שמוזנותיו מועטים [שאיין אדם חס עליו לתת לו מזונות הרבה], לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים ע"כ. ולכן במקדש ראשון שהקרבנות נתקבלו באש ה', והורידו שפע של מזונות למטה, על כן היתה רבוצה כארי שמוזנותיו מצוי. לא כן בבית שני, שלא נתקבלו הקרבנות לרצון מאש ה', ונתמעטה השפעת המזונות מלמעלה, על כן היתה רבוצה ככלב שמוזנותיו מועטין.

ואיתא עוד בגמרא (יומא ט.) ארבעים שנה שמש שמוען הצדיק נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית, יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותר, מכאן ואילך נשתלחה מאירה [שאינו משביעו] בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן מגיעו כפול [שאינו כזית]. הצנועין מושכין את ידיהן [מאחר שראו שאינו משביע], והגרגרין נוטלין ואוכלין ע"כ. הרי שהברכה בהלחם במקדש היה בזכות הכהנים. ושמעון הצדיק שימש בכהונה גדולה בתחלת ימי בית שני אחרי עזרא (מאירי שם). וממנו ואילך נתרדררו מצב הכהנים, ולא היה ברכה בהלחם. ויתכן לומר שבימיו היתה עדיין האש של מעלה רבוצה כארי, להורות על השפע. ולכן דקדק רבי חנינא סגן הכהנים ואמר אני ראיתיה והיתה רבוצה ככלב, כי הוא שימש כבר בסוף ימי בית שני קרוב להחורבן, ואז היו הכהנים כבר במצב שפל, והוא ראה האש שהיתה כבר רבוצה ככלב.

ולכן הוזהר הכתוב את הכהנים 'קדושים יהיו לאלקיהם', ואמר בטעמו, כי את 'אשי ה', האש שירדה מן השמים, 'לחם אלקיהם', שמשפיע למטה המזונות לבני ישראל, 'הם מקריבים', הכל תלוי בהם בהכהנים. והיינו אם האש תהא מסייע לאכול הקדשים או לא, וכמו כן צורת האש אם תהא כארי או ככלב, שתשפיע בשפע כמו מזונות הארי או רק כמזונות הכלב, הכל תלויה במעשיהם של הכהנים, וכמו שהיה שונה האש בבית שני ממה שהיה בבית ראשון, ועל כן מוטל על הכהנים להזהר במעשיהם ולהיות קדושים.

הקרבנות משפיעים למטה פרנסתם של ישראל, וכמו שאמרו (ראש השנה טו.) מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח, מפני שהפסח זמן תבואה הוא [זמן שהתבואה נידונה בן], אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג, אמר הקדוש ברוך הוא נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ע"כ. וכן אמרו (סוכה נה:) דשבעים פרים של חג הסוכות כיפרו שירדו גשמים בכל העולם ע"כ. וזה היה תלוי בקדושתן של הכהנים מקריבי הקרבנות, ולפי מדריגתם היתה ההשפעה יורדת למטה. ועל כן אמר קדושים יהיו לאלקיהם, חדא, 'כי את אשי ה' קאי על הקרבנות, אשר הכהנים הם משרתי ה' להיות שלוחי דרחמנא להקרבת הקרבנות. ולא עוד אלא את 'לחם אלקיהם הם מקריבים', כי פרנסתן של ישראל, הלחם שהם מקבלים מאלקיהם, הם מקריבים, המה מקריבים אותם לישראל, על כן יש להם להתאמץ ביותר להיות קדושים, כי הכל תלוי לפי מעלתם.

*

ויש לומר עוד, דהנה האש שהיתה על המזבח ירדה מן השמים, וכמבואר בקרא בהקמת המשכן, ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח (ויקרא ט-כד). וכמו כן בבית ראשון בזמן שחינך שלמה המלך את הבית, נפלה גחלת מן השמים למזבח (דברי הימים ב ז-א), ונשארה שם בוערת על המזבח עד שסילקם המלך מנשה. ואמרו (יומא כא:) דגם בחנוכת הבית שני ירדה אש מן השמים. אמנם אמרו שם, מיהוה הוה, סיועי לא מסייעא. והיינו דבבית שני, האש שירדה מן השמים לא אכלה את הקרבנות, אלא הוצרכו תמיד לעצים, לשום על המזבח אש מן ההדיות ע"ש. ועוד חילוק היה, דבבית ראשון היתה האש רבוצה על המזבח כארי, ובבית שני אמר רבי חנינא סגן הכהנים אני ראיתיה ורבוצה ככלב ע"כ.

ונראה דהשינוי שנעשה במקדש שני, הסיבה לזה היתה, כי הכהנים משרתי ה' לא היו עוד במעלתם כמו שהיו בבית ראשון. וכמו שאמרו (יומא ט.) מאי דכתיב (משלי יבז) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה. יראת ה' תוסיף ימים, זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא שמונה עשר כהנים גדולים. ושנות רשעים תקצרנה, זה מקדש שני שעמד ארבע מאות ועשרים שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים, צא מהם ארבעים שנה שמשו שמוען הצדיק, ושמונים שמשו יוחנן כהן גדול, עשר שמשו ישמעאל בן פאבי, ואמרי לה אחת עשרה שמשו רבי

הגליון הזה נתגב על ידי

מוה"ר ר' שמוחה ראזנפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' הלל פישמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' חיים מאיר פראמאויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' אברהם צבי איינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מוה"ר ר' הערשל שטערן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' יואל שטיינפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' יואל פראמאויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' טובי שעהנפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב